

**ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

SPALVOTAS VAIKO PASAULIS

PRITARTA
Šiaulių miesto savivaldybės
administracijos direktorius

Antanas Bartulis
2018 m. *liepą* 9 d.

PATVIRTINTA
Šiaulių lopšelio-darželio „Berželis“
direktoriaus
2018 m. *rugpjūčio* 24 d.
Įsakymu Nr. *[V- 51]* (1.2.)

**ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„SPALVOTAS VAIKO PASAULIS“**

Šiauliai
2018

Programą atnaujino:

Sandra Radavičienė, logopedė-specialioji pedagogė metodininkė, pavaduojanti direktoriaus pavaduotoją ugdymui;

Ramūnė Kriskuvienė, auklėtoja;

Loreta Elinskienė, vyresnioji auklėtoja;

Algimanta Liutkuvienė, vyresnioji auklėtoja;

Vaida Dambrauskienė, neformaliojo ugdymo vyresnioji mokytoja;

Valė Gružaitė, logopedė ekspertė.

TURINYS

1. Bendrosios nuostatos	4
2. Ikinokyklinio ugdymo principai	6
3. Tikslas ir uždaviniai	6
4. Ugdymo turinys, metodai, priemonės	8
5. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas	27
6. Naudota literatūra	27

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Šiaulių lopšelis-darželis „Berželis”.

Steigėjas: Šiaulių miesto savivaldybės taryba.

Teisinė forma: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Tipas: lopšelis-darželis.

Veiklos pradžia: 1980 m. sausio 20 d.

Vykdomos švietimo programos: ikimokyklinio, priešmokyklinio, specialiojo ugdymo.

Kalba: lietuvių.

Ugdymo forma: dieninė.

Įstaigos kodas: 190528817;

Adresas: Lydos g. 4, LT-77165, Šiauliai.

Telefonas: (8 41) 523 921.

Elektroninis paštas: sld.berzelis@splius.lt.

Internetinės svetainės adresas: www.berzelis.mir.lt.

Vaikai ir jų poreikiai

Ši programa taikoma vienerių-šešerių metų vaikų ugdymui.

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

Poreikis jaustis saugiai. Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaiptui ir pats mokosi saugoti save.

Poreikis judėti. Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veiklai skirtose zonose, lauko aikštelėse.

Poreikis žaisti. Kiekviena vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.

Poreikis bendrauti. Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.

Poreikis patenkinti savo smalsumą. Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.

Poreikis būti savarankiškam. Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.

Poreikis produktyviai ir kūrybingai veikti. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant tinkamą ugdymosi aplinką.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Programos atnaujinimo metu įstaigoje dirbo 19 pedagogų (visi turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 4 – įgiję magistro laipsnį. Atestuotų 14 pedagogų, iš jų 2 metodininkai, 1 ekspertas, 7 vyresnieji auklėtojai, 4 pedagogai neatestuoti. Pedagogų ir specialistų komanda yra profesionali, kompetetinga, nuolat besimokanti, ieškanti naujovių, gebanti keistis. Įstaigoje dirbanti specialistų komanda – logopedai, spec. pedagogai, neformaliojo ugdymo mokytojas (daile), neformaliojo ugdymo mokytojas (muzika) – organizuoja darbą taip, kad nepažeistų pedagoginio proceso vientisumo. Įstaigoje veikia Vaiko gerovės komisija, kurios paskirtis – organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios ugdymuisi aplinkos kūrimą, atlikti specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą ir kitas funkcijas. Pedagogai kelia kvalifikaciją,

dalyvaujant seminaruose, konferencijose, savarankiškai studijuojant pedagoginę literatūrą, rengia ir pristato pranešimus respublikinėse konferencijose, dalijasi darbo patirtimi.

Įstaigos savitumas

Mūsų išskirtinumas – meninio ugdymo daile organizavimas. Meninė vaiko kompetencija – tai jo gebėjimas įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis, tai vaiko atvirumas estetiniams įspūdžiams, jautrumas gamtos, vaiką supančios aplinkos bei meno kūrybinių grožiui, poreikis išreikšti save meno kalba, gebėjimas tyrinėti įvairias meninės raiškos priemones, spontaniškai išreikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykius su pasauliu, atrasti individualių, savitą raiškos stilių, gebėjimas kurti vaizduojant. Nuo mažens kiekvienas vaikas ieško būdų išreikšti save ir dažnai renkasi „tyliąją kalbą“ – dailę. Dailės veikla vaikams yra priimtina, nes čia nėra griežtų taisyklių, nevaržoma kūrybinė laisvė. Ji atspindi savaiminį jų augimą, atskleidžia bendrą psichinę, fizinę ir dvasinę būseną.

Programa daile integruota į ugdymo(si) procesą. Todėl šioje programoje pateiktos kiekvienostemos veiksenos bei dailės priemonės, padedančios plėtoti vaikų dailės raiškos ypatumus, jų turimą meninę kompetenciją. Dailės veiklų metu puoselėjamas vaikų kūrybiškumas, supažindinama su pagrindinėmis spalvinėmis, grafinėmis ir erdvinės plastikos technikomis, medžiagų savybėmis bei dailės priemonėmis. Sukuriama motyvuojanti, atvira vaiko sumanymams atmosfera. Vaikai skatinami ieškoti, eksperimentuoti ir improvizuoti. Ugdymo procesas vyksta grupėse, dailės studijoje, gamtoje, muziejuose. Vaikai dalyvauja edukacinėse parodose, pažintinėse išvykose į kultūrinio paveldo vietas, susitikimuose su dailininkais, kalendorinėse šventėse, darželio, miesto renginiuose ir meniniuose projektuose. Ugdymas daile teigiamai veikia norą žaisti, kurti, išrasti, patirti. Atnaujinant programą, neformaliojo ugdymo mokytojos (daile) siūlymu, pedagogų tarybos bei tėvų pritarimu, pakeistas ikimokyklinio ugdymo programos pavadinimas „Varteliai“ į pavadinimą – „Spalvotas vaiko pasaulis“.

Vietos bendruomenės ir tėvų poreikiai

Lopšelis-darželis „Berželis“ glaudžiai bendradarbiauja su Dailės mokykla. Vaikai dalyvauja bendruose projektuose, rengia piešinių parodas, lankosi organizuojamuose renginiuose, stebi Jaunųjų technikų centre vykstančius renginius, ugdomi „Dagilėlio“ dainavimo mokykloje. Bendradarbiaujama su kitomis švietimo įstaigomis, mieste veikiančiomis aukštosiomis mokyklomis, miesto bibliotekomis. Darželio bendruomenė dalyvauja praktiniuose užsiėmimuose Šiaulių jaunųjų gamtininkų centre, Žaliūkių malūne.

Tėvų dalyvavimas įstaigos gyvenime lemia vaiko pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį. Labai svarbu užtikrinti sąveiką tarp pedagogo, vaiko ir šeimos. Siekiant kokybiškos sąveikos, Šiaulių lopšelyje-darželyje „Berželis“ veiklos tobulinimui pritaikėme „Geros mokyklos“ modelį. Vykdomos apklausos, individualūs pokalbiai, diskusijos, kurių tikslas – paskatinti pokyčius, orientuotus į vaikų kūrybiškumo ugdymą, socialinių įgūdžių įtvirtinimą, sėkmingos mokyklos kūrimą. Išanalizavus tėvų apklausos duomenis, paaiškėjo kokybiško ugdymo lūkesčiai: sėkmingai besiuogdantis, laimingas, saugus ir mylimas, kūrybiškas, bendraujantis, savarankiškas, savimi pasitikintis vaikas.

Vizija

Lopšelis-darželis „Berželis“ modernus, inovacinis pagalbos šeimai teikėjas, kuriame ugdomi laimingas kūrybingas vaikas.

Misija

Ugdyti vaikų kūrybiškumą, socialinius gebėjimus, mąstymą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Įstaigos ugdymo programa „Spalvotas vaiko pasaulis“ rengta vadovaujantis šiais ugdymo principais:

Humaniškumo. Vaikas yra vertybė. Vaiko ugdymas remiasi dorine kultūra, pagarba pripažintoms vertybėms. Pedagogų ir vaikų santykiai grindžiami tarpusavio pasitikėjimu, atsakomybe, pagarba kito nuomonei.

Kūrybiškumo. Ugdymo procesas organizuojamas, sudarant sąlygas aktyviai tyrinėti aplinką, skatinant prigimtines kūrybines vaiko galias ir saviraišką.

Individualizavimo. Remiantis samprata, kad visi vaikai yra skirtingi, padedame vaikui jaustis asmenybe, sudarome galimybę ugdytis pagal savo gebėjimus, poreikius, amžių, parenkame metodus, turinį, pritaikome aplinką.

Demokratiškumo. Vaikui suteikiame pasirinkimo laisvę. Vaikas renkasi veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką.

Pilietiškumo. Padedame augančiam vaikui žinoti savo tautos šaknis, mylėti savo kraštą, kalbą, papročius, suvokiant juos kaip savastį.

Tęstinumo. Siekiame darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikriname nuoseklų ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje.

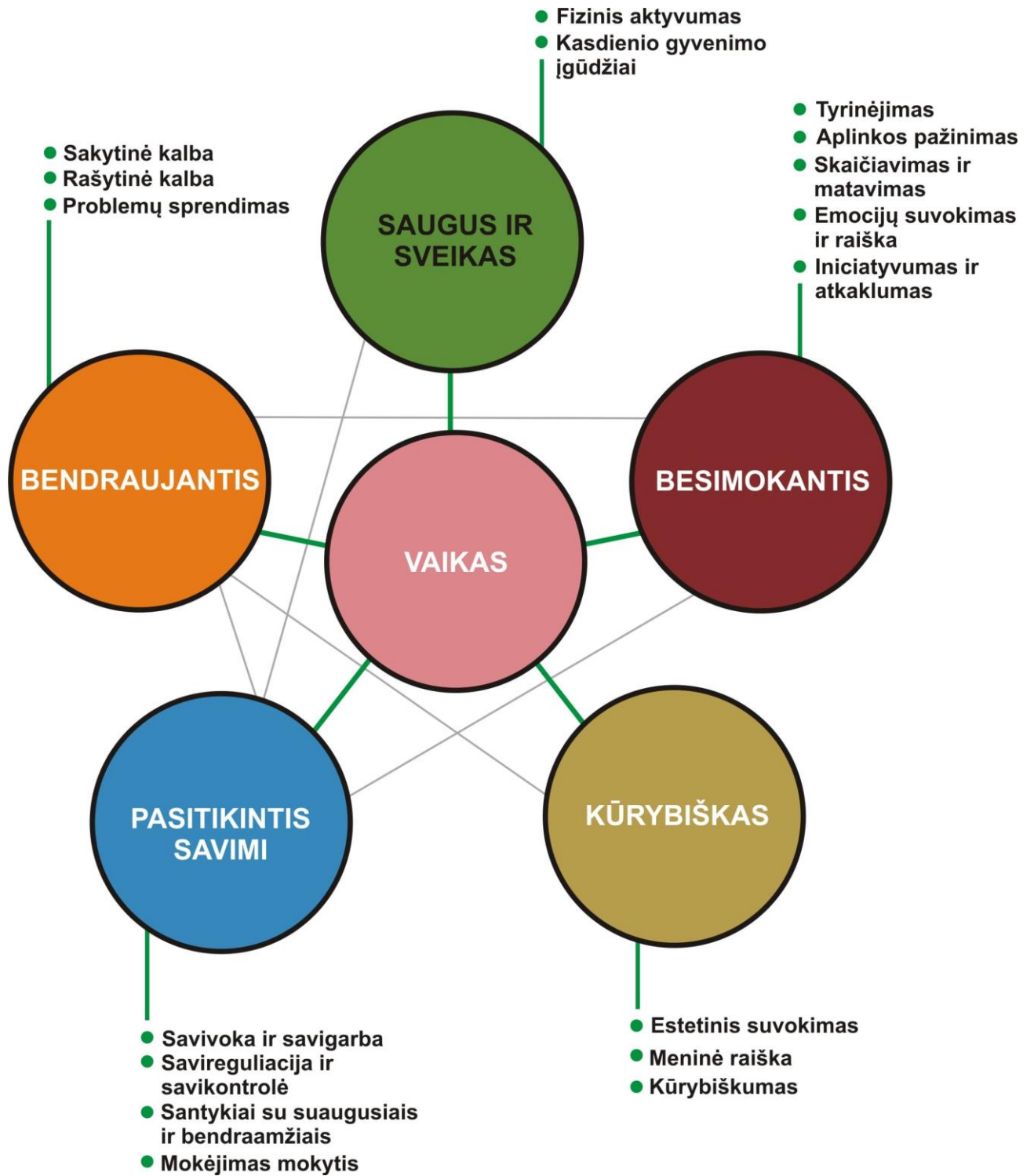
III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, siekti, kad vaikas:

- plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save;
- pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;
- kūrybiškai ieškotų idėjų, drąsiai kurtų, gebėtų improvizuoti;
- mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.
- Jaustųsi saugus ir sveikas, gerai adaptuotųsi naujoje ugdymo(si) aplinkoje, tenkintų aktyvumo ir judėjimo poreikį.

Vaikų ugdymosi rezultatas – pasitikintis savimi, bendraujantis, kūrybiškas, besimokantis, saugus ir sveikas. Schemoje pateikiama vaikų pasiekimų jungimas į grupes pagal tai, kokio vaiko tikimės(1 pav.).

1 pav. Siektingos vaiko asmenybės savybės (lūkesčiai).

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinį dėstome pagal siektinas vaiko asmenybės savybes (lūkesčius), pasiekimų sritis, papildome vaiko veiksenų pagal amžių pavyzdžiais, orientacinėmis temomis, padedančiomis įgyti pasiekimus. Orientacinės temos parinktos, atsižvelgiant į metų laikus, tradicinius renginius ir šventes, sveikatos saugojimo ir socialinių gebėjimų pažinimą (1 lentelė).

Ugdymo metodai, užtikrinantys ugdymo turinio įgyvendinimą:

Žaidimas – pagrindinis vaikų ugdymo(si) metodas, svarbi vaiko kultūros dalis. Žaisdami vaikai atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena įvairius vaidmenis, išreiškia jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, įveikia sunkumus, atrastus veiklos būdus pritaiko naujose situacijose, kuria bendravimo situacijas ir kt.

Stebėjimas – vienas iš pagrindinių metodų siekiant pažinti vaiką, atskleisti jo individualius poreikius, gebėjimus ir galias.

Interpretacija – vaiko saviraiškos ir kūrybiškumo skatinimo būdas, padedantis jam atsiskleisti, savitai išreikšti savo ar pedagogų pasiūlytus sumanymus, idėjas.

Eksperimentavimas, tyrinėjimas – vienas iš aplinkos pažinimo ir patirties kaupimo būdų, kurie skatina vaiką aktyviai veikti, daryti atradimus, planuoti, organizuoti.

Pokalbis, diskusija – vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

Kūrybiškumą skatinantys metodai: naujų sumanymų kūrimas, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.

Ugdymo aplinkos modeliavimas: aplinka yra ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si) tikslo. Aplinka kuriama atsižvelgiant į vaikų poreikius, galimybes, interesus. Vaikai kuria ir keičia aplinką patys, ją pritaiko savo sumanymams.

Ugdymo aplinka. Kuriama taip, kad tenkintų kiekvieno vaiko poreikius, ugdytų jo gebėjimus, skatintų kaupti naują patirtį, išbandyti įvairias veiklos formas ir pažinimo būdus. Siekiame, kad aplinka skatintų vaiką aktyviai veikti, tyrinėti, pažinti, pasitikėti savo gebėjimais.

Ugdymo priemonės. Vaikams žaisti, bendrauti sudaromos sąlygos grupėse, dailės, gamtos ir relaksacijos studijose, salėje, logopedų kabinetuose, lauke. Ugdymo aplinkose yra ugdymo(si) priemonių, pritaikytų ir berniukams, ir mergaitėms. Baldai, ugdymo priemonės, erdvės, žaidimų aikštelės yra patrauklios, estetiškos. Vidaus patalpos yra tinkamai apšviestos, vėdinamos, jose palaikoma tinkama temperatūra.

Kasdienių gyvenimo įgūdžių ugdymuisi naudojamos priemonės stalo serviravimui, aplinkos puošimui, higienai užtikrinti. Žinias ir patirtį apie sveiką gyvenimą vaikai įgyja nuolat veikdami: gamina nesudėtingus patiekalus, susipažįsta su maisto produktais.

Judėjimo poreikį tenkinti padeda įrengimai lauko erdvėse, šiuolaikiškas bėgimo takas, šuoliaduobė, vidaus patalpose naudojamos sporto priemonės.

Bendravimo situacijų kūrimui, problemų sprendimui naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo, konstrukciniai, siužetiniai žaidimai.

Gamtos ir relaksacijos studijoje sukurta erdvė tyrinėjimams ir eksperimentams. Naudojamos priemonės, skatinančios vaikų spontanišką veiklą, iniciatyvas, norą pažinti, atrasti, domėtis (dėžės, lupos, svarstyklės, matavimo prietaisai, garso išgavimo priemonės ir kt.).

Dailės studijoje - šviesos ir smėlio, vandens stalai. Naudojamos informacinės technologijos (kompiuteriai, interaktyvi lenta). Vaikų meninei raiškai naudojamos įvairios faktūros medžiagos, dailės priemonės.

Komunikacinei veiklai pasitelkiamos informacinės priemonės: knygelės, spaudiniai, plakatai, skaitmeninės priemonės, meninės raiškos priemonės, įvairios išvykos. Organizuojamos edukacinės logopedinės pratybos įvairiose aplinkose.

LŪKESTIS - BENDRAUJANTIS VAIKAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą, išreikšti save kalba, domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams ir sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta, kalba su suaugusiais ir bendraamžiais, laisvai išreiškia savo mintis. Atpažįsta, rašo raides, žodžius bei kitokius simbolius. Atpažįsta kilusius sunkumus, ieško tinkamų sprendimų.

PASIEKIMŲ SRITIS	VAIKŲ VEIKSENOS		ORIENTACINĖS TEMOS PADEDANČIOS ĮGYTI PASIEKIMUS
	Ankstyvasis amžius 1/3 m. – 3/4 m.	Ikimokyklinis amžius 3/4 m. - 6/7 m.	
Sakytinė kalba	<ul style="list-style-type: none"> žaidžia žaidimus: „Atspėk, kas čia?“, „Pirštukų pasakėlės“ ir pan. bando įvardinti tai, ką mato paveikslėlyje „Kas čia“; žaidžia žodžių žaidimus „Pakartok“; kartu su auklėtoja dainuoja daineles, niūniuoja lopšines; pasakoja apie matytas televizijos laideles vaikams; varto knygeles ir klausinėja „Kas čia?“; klausosi pasakų, įvardija veikėjus; pamėgdžioja aplinkos garsus; koliažo technika modeliuoja, aplikuoja raidžių trafaretus. 	<ul style="list-style-type: none"> pasakoja apie save ir savo šeimą: pasako savo vardą, pavardę, amžių, kur gyvena, artimųjų vardus, kur dirba tėveliai ir t.t.; atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides); komentuoja, ką padaręs, ką nupiešęs, ką žaidęs; deklamuoja eilėraščius, mokosi klausytis; seka pasakas be galo; bando įvardyti tai, ką mato paveikslėlyje „Kas tai?“, komentuoja iliustracijas, atpasakoja teksto turinį; ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygoje; 	<p>„Mano dienele“ „Rudens miško paslaptys“ „Seku seku pasaką“ „Medis keičia rūbą“ „Ateina Kalėdos“ „Žalioji palangė“ „Vaikystės sodas“ „Šimtmečio Lietuva“ „Molinio ąsočio pasaka“ „Ridrid margi margučiai“ „Būkim draugais“ „Darželis – mano namai“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Žaislų istorijos“ „Aš augu“ „Vabalai tabalai“</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • „skaito“- kuria istorijas pagal paveikslėlius; • dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti; • įvairiomis lipdymo priemonėmis lipdo raides; • koliažo technika modeliuoja, aplikuoja raides. 	
Rašytinė kalba	<ul style="list-style-type: none"> • domisi rašymo priemonėmis; • žaidžia linijomis piešimo lape; • spalvina paveikslėlius; • aplinkoje ieško pažįstamų simbolių, paveikslėlių; • koliažo technika modeliuoja, aplikuoja raidžių trafaretus. 	<ul style="list-style-type: none"> • gamina knygeles, rašo laišką, kopijuoja, kuria ,ilustruoja knygas, atvirukus; • vynioja, narplioja siūlus, trina vilną tarp delnų veliant kamuoliukus; • ornamentuoja ritmiškai atkartodamas piešiamus elementus; • žaidžia linijomis piešimo lape; • apvedžioja raidžių trafaretus; • rašo raidžių elementus. • įvairiomis lipdymo priemonėmis lipdo raides, konstruoja, modeliuoja savo inicialus; • koliažo technika aplikuoja raidžių trafaretus. 	<p>„Miško takeliu“ „Ilga kregždės kelionė“ „Perku, parduodu, mainau“ „Aš augu“ „Daržo ir sodo ringas“ „Sukaliau lesyklėlę paukšteliams“ „Šimtmečio Lietuva“ „Žalioji palangė“ „Vaikystės sodas“ „Vabalai tabalai“</p>

Problemų sprendimas	<ul style="list-style-type: none"> • imasi įvairiausių veiklos bando atlikti pats; • prašo pagalbos nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties; • žaidžia drauge su kitais vaikais; • stebi draugų veiksmus, atkartoja judesius; • bando piešti žmogų, emocijas; • tapo pirštais, daro delno atspaudus. 	<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia auklėtojos sudarytas problemines situacijas „Ką daryti?“ • sprendžia problemas, atsiradusias ugdymo veiklos metu; • žaidimas „Gero elgesio taisyklės“, „Kas gerai ir kas blogai“; • piešia žmogaus emocijas; • tyrinėja „šiltas“ – „šaltas“ spalvas; • tapo pirštais, daro delno atspaudus. 	„Būkim draugais“ „Darželis – mano namai“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Žaislų istorijos“ „Aš augu“ „Darželis – mano namai“ „Perku, parodu, mainau“ „Seku seku pasaką“ „Zebriukas Dryžius“ „Aš augu“ „Daržo ir sodo ringas“
----------------------------	---	--	--

LŪKESTIS - PASITIKINTIS SAVIMI VAIKAS

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai, valdo emocijų raišką ir elgesį. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Noriai mokosi, džiaugiasi savo pasiekimais.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą, pasitiki savimi ir suaugusiais. Laikosi susitarimų, drąsiai reiškia savo nuomonę, kontroliuoja savo elgesį. Mokosi žaisdamas, pradeda suprasti mokymosi procesą.

PASIEKIMŲ SRITIS	VAIKŲ VEIKSENOS		ORIENTACINĖS TEMOS PADEDANČIOS ĮGYTI PASIEKIMUS
	Ankstyvasis amžius 1/3 m. – 3/4 m.	Ikimokyklinis amžius 3/4 m. - 6/7 m.	

<p>Savivoka ir savigarba</p>	<ul style="list-style-type: none"> • apžiūrinėja savo ir draugų šeimos nuotraukas; • žaidžia žaidimą „Žmogaus kūno dalys“; • žaidžia emocinį intelekto žaidimą „Linksmas - liūdnas“; • mokosi skirti savo asmeninius daiktus; • eksperimentuoja, piešia su smėliu, dėlioja kriaukles, akmenukus, panaudojant smėlio, vandens stalą; • piešia atvirukus mamai ir tėčiui. 	<ul style="list-style-type: none"> • ruošia kartu su auklėtoja grupės talentų lentą „Ką gerai moka ir geba mūsų draugai“ (prie savo nuotraukos paveikslėliais pažymi, ką kiekvienas geba geriausiai); • įsivertina savo elgesį naudodamas „Gerų poelgių kraitelę“ (pagamintos simbolinės kortelės „Mandagus“, „Paslaugus“, „Geras žaidimų draugas“ ir pan.); • klausosi lietuvių liaudies pasakas, kuriose aiškiai skiriamas gėris ir blogis; • džiaugiasi savo darbais; • eksperimentuoja, piešia su smėliu, dėlioja kriaukles, akmenukus, panaudojant smėlio, vandens stalą; • kuria menines kompozicijas iš smėlio bei gamtinės medžiagos; • gamina dovanas mamai ir tėčiui. 	<p>„Gausi mūsų šeimynėlė“ „Darželis – mano namai“ „Kiek žaisliukų aš turiu mašinėlių ir lėlių“ „Mano dienele“ „Auga mūsų vaikas stiprus ir sveikas“ „Vieni auga, kiti sensta“ „Būkim draugais“ „Šimtmečio Lietuva“ „Myliu tėtį, myliu mamą“</p>
-------------------------------------	---	--	---

<p>Savireguliacija ir savikontrolė</p>	<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia žaidimą „Diena – naktis“ (pojūčiai užmerktomis ir atmerktomis akimis); • apkabina, paglosto draugą, kai jam liūdna; • dalyvauja ne tik grupės, bet ir papildomo ugdymo veikloje (muzika, dailė, sportas); • žaidžia nusiramavimo žaidimą „Pagalvok“; • piešia, spalvina trumpais brūkšneliais, taškeliais; • eksperimentuoja, piešia su smėliu, dėlioja kriaukles, akmenukus, panaudojant smėlio, vandens stalą. 	<ul style="list-style-type: none"> • dalyvauja probleminiuose pokalbiuose (pvz. „Ką daryti, kai supyksti?“; • „Norai ir jų valdymas“ ir t.t.); • kartu su auklėtoja kuria grupės elgesio taisykles; • žaidžia „Taikos ratelį“; • sprendžia probleminius klausimus: „Ar geras žodis sušildo?“, „Kaip suderinti savo ir draugo norus?“ ir pan. • bando parodyti ir įvardyti emocijas; • domisi žmonių kasdienine veikla įvardija emocijas, derina savo elgesį; • įvairiai naudoja linijas, dėmes, formas, tonines tekstūras, faktūras, kontrastus, ritmą perteikiant nuotaiką; • eksperimentuoja, piešia su smėliu, dėlioja kriaukles, akmenukus, panaudojant smėlio, vandens stalą. 	<p>„Būkim draugais“ „Darželis – mano namai“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Žaislų istorijos“ „Aš augu“ „Seku seku pasaką“</p>
---	---	---	---

<p>Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • svečiuojasi kitoje grupėje; • priima svečius grupėje; • dalyvauja pramogose, šventėse, išvykose; • stato su draugu vieną bokštą; • su auklėtoja ir draugais žaidžia siužetinius žaidimus: „Namai“, „Kelionė“ ir pan.; • atsineša žaislą iš namų ir dalinasi su draugu; • naudoja žodžius „ačiū“, „prašau“, atsisveikina, pasisveikina. • atsineša žaislą iš namų ir dalijasi juo su kitais draugais; • žaidžia draugiškai vienas šalia kito, bendrauja mimika, judesiais. • atlieka dailės darbelius kolektyviai grupėje bei su tėveliais; • mokosi saugiai elgtis su dailės priemonėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> • klausosi patarlių ir priežodžių, bando suprasti jų prasmę; • kuria savo grupės taisykles; • žaidžia kolektyvinius žaidimus; • padeda auklėtojai grupės žaislų tvarkyme; • kuria „Draugystė“ plakata; • piešia geriausio draugo portretą; • žaidžia stalo žaidimus: „Šaškės“, „Kas pirmas pasieks finišą?“ ir pan. • dalyvauja prevenciniame projekte „Be patyčių“. • pats ieško kontakto su grupėje esančiais suaugusiais. • reflektuoja savo elgesį, „Kodėl taip pasielgiau?“ • tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi. • svečiuojasi kitoje grupėje; • žaidžia siužetinius žaidimus su pedagogu „kelionė“, „Namai“; • žaidžia įvairius judrius, kūrybinius žaidimus, demonstruoja pagarbą; • žaidžia komandoje, poromis. • derina savo veiksmus su draugų veiksmis; • drauge su kitais kuria pasaką; • papasakoja savo kūrybinius sumanymus, svajones, 	<p>„Būkim draugais“ „Darželis – mano namai“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Perku, parduodu, mainau“ „Seku seku pasaką“ „Zebriukas Dryžius“ „Aš augu“ „Ateina Kalėdos“ „Daržo ir sodo ringas“ „Šimtmečio Lietuva“</p>
---	---	---	--

		<p>išgyvenimus pagal duotą ar pasirinktą temą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • atlieka dailės darbelius kolektyviai grupėje bei su tėveliais; • mokosi saugiai elgtis su dailės priemonėmis, įrankiais; • stengiasi sutvarkyti darbo priemones ir vietą. 	
Mokėjimas mokytis	<ul style="list-style-type: none"> • išbando naujus žaidimus; • žaidžia pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio); • žaidžia kartu su draugais bendrus žaidimus; • kuria siužetinio žaidimo epizodus; • ieško teminių paveikslėlių knygelėse; • žaidžia probleminį žaidimą „Kur rasti...?“. • klauso kelis kartus iš eilės tos pačios pasakos; • tyrinėja skirtingų dailės priemonių, medžiagų savybes; • dirba, kuria su bendraamžiais. 	<ul style="list-style-type: none"> • diskutuoja, vertina savo ir kitų veiklą bei rezultatus; • gamina plakatus: „Žinau – noriu sužinoti“, „Moku – noriu išmokti“, Ką daryti, jeigu...?“; • tyrinėja aplinką, klausinėja; • sprendžia galvosūkius. • bando sudėti paveikslėlius, kurie atspindėtų veiksmų, darbų seką; • apžiūri įvairių formų, dydžių laikrodžius, matuoja laiką; • improvizuoja, eksperimentuoja su neįprastomis dailės raiškos priemonėmis; • tyrinėja skirtingų dailės priemonių, medžiagų savybes; • dirba, kuria su bendraamžiais, dalinasi meninėmis idėjomis; • apibūdina ir įvertina savo ir kitų meninę kūrybą, reiškia savo nuomonę. 	<p>„Išsikepsiu blynus pats“; „Kiek žaisliukų aš turiu mašinėlių ir lėlių“ „Mano dienele“ „Ilga kregždės kelionė“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Perku, parduodu, mainau“ „Vabalai tabalai“</p>

LŪKESTIS - BESIMOKANTIS VAIKAS

Vertybīnē nuostata. Domisi aplinkiniu pasauliu, savo ir kitų emocijomis, nori pažinti save ir savimi didžiuojasi, skaičiuoja, matuoja.
Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pasirenka veiklą, aktyviai tyrinėja, skaičiuoja, grupuoja, lygina, mokosi žaisdamas. Atpažįsta bei įvardija emocijas, jausmus išreiškia tinkamais būdais.

PASIEKIMŲ SRITIS	VAIKŲ VEIKSENOS		ORIENTACINĖS TEMOS PADEDANČIOS ĮGYTI PASIEKIMUS
	Ankstyvasis amžius 1/3 m. – 3/4 m.	Ikimokyklinis amžius 3/4 m. - 6/7 m.	
Tyrinėjimas	<ul style="list-style-type: none"> • įkišęs ranką į „stebuklingą maišelį“, liečia, čiupinėja, glamžo, spaudo esančius daiktus ir bando ištraukti: kietą, minkštą, švelnų ar šiurkštų daiktą; • antspauduoja panaudodamas gamtinę medžiagą; • piešia gamtoje rastais gamtiniais „dažais“; • sukelia vėją: išmėgina kuo galima vėdintis (skarele, pučiant, bėgiojant, sukantis, mosuojant ranka, popieriaus lapu ir pan.); • žaidžia su vėjo malūnėliais; • ardo žaislus, aiškinasi kas jo viduje; • taisyklingai paima ir naudoja dailei skirtas priemones; • piešia pirštais; • tyrinėja skirtingų medžiagų savybes, aptaria spalvų įvairovę. 	<ul style="list-style-type: none"> • ieško atsakymų į probleminį klausimą „Kodėl?“; • atlieka bandymus su magnetu; • tyrinėja daiktus ant šviesos stalo; • kuria koliažus ieškodamas detalių jungimo galimybių; • dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose ir kuria žemėlapius; • tyrinėja šlapią, birų, sausą smėlį, gauda lietaus lašelius, snaiges; • stebi detales, puošybos ornamentiką; • komponuoja, derina spalvas, formas, skirtingas medžiagas, geba jas sujungti; • išbando grafines, spalvines, erdvines raiškos priemones ir technikas. 	<p>„Rudens miško paslaptys“ „Kaip atsiranda duona“ „Molinio ąsočio pasaka“ „Ežeras, upė, bala“ „Žalioji palangė“ „Noriu viską žinoti“ „Vabalai tabalai“</p>

<p>Aplinkos pažinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • augina „daržą“ ir stebi augalo gyvenimo etapus: dygimą, augimą, žydėjimą, sėklų brandinimą, nunikimą; • žaidžia žaidimus: „Kas kur gyvena?“, „Kelionė į darželį“ ir pan.; • renka gamtinę medžiagą; • žaidžia pojūčių žaidimą „Paliesk“; • varto knygutes apie gyvūnus; • įvardija kūno dalis; • tapo ant medžio lapų; • dailės priemonėmis išreiškia savo išgyvenimus, sumanymus, įspūdžius; • piešia ant smėlio, sniego, vandens, lentos, asfalto. 	<ul style="list-style-type: none"> • piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio vaiko, savo plaštakos kontūrus; • žaidžia žaidimus: „Žemė, oras, vanduo“, „Surask tokį patį“, „Anksčiau-dabar-vėliau“, „Atpažink rankų porą“ ir pan.; • stebi gamtos reiškinius, kuria „Gamtininko kalendorių“; • žaidžia kūrybinius - vaidmeninius žaidimus; • tvarko ir prižiūri kiemo aplinką, rūšiuoja antrines žaliavas, gamina žaislus iš kamštelių, butelių, maišelių, plastiko; • stebi kelmuose, medžiuose gyvenančius vabzdžius; • pavadina paros dalis pagal savo gyvenimo ritmą; • ragauja, atpažįsta ir pavadina vaisius, daržoves, augalus; • vaizduoja gamtos reiškinius, įspūdžius; • tapo ant medžio lapų; • dailės priemonėmis išreiškia savo išgyvenimus, sumanymus, įspūdžius; • piešia ant smėlio, sniego, vandens, lentos, asfalto. 	<p>„Darželis – mano namai“ „Rieda metų ratai“ „Žaislų istorijos“ „Medis keičia rūbą“ „Mano namai“ „Miško takeliu“ „Zebriukas Dryžius“ „Debesėlio draugai“ „Kalėdų senio paštas“ „Šimtmečio Lietuva“ „Darom!“ „Vabalai tabalai“</p>
----------------------------------	--	---	---

<p>Skaičiavimas ir matavimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> dėlioja paveikslėlius panaudojant geometrines formas; stato bokštą didėjančia ir mažėjančia tvarka; matuoja savo ūgį, pasinaudojant ant grupės sienos kabančia ūgio matuokle; skaičiuoja savo pirštėlius, žaisliukus; tapatina daiktus pagal formą, dydį, spalvą; braižo rankų, kojų kontūrus, parodo „didelis – mažas“; žaidžia žaidimą „sunkus – lengvas“; bando piešti daiktus, objektus, juos lygina, skaičiuoja; ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus; koliažo technika modeliuoja, aplikuoja skaičių trafaretus. 	<ul style="list-style-type: none"> atlieka problemines užduotis: „Padalink vieną pyragą visiems vaikams“, „Išrikiuok ir pasakyk kelintas stovi kiškiukas“ ir pan.; žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Padėk mažiau arba daugiau“, „Gyvi skaičiai“ (susitaria dėl veiksmų, kuriuos reikia atlikti pamačius tam tikrą skaičių) ir pan.; žaidimuose taiko skaičiuotes; įvardija į kokias geometrines figūras panašūs įvairūs daiktai; modeliuoja figūromis, geometrinėmis formomis (pvz., iš keturių trikampių sudėlioja kvadratą); sudaro skaičių sekas, rūšiuoja, skaičiuoja, matuoja, lygina; matuoja savo ūgį, lygina su kitais; sieja paros dalis su savo gyvenimo ritmu; gamina lesyklėlę iš geometrinių figūrų, jas įvardija; bando piešti daiktus, objektus, juos lygina, skaičiuoja; ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus; koliažo technika modeliuoja, aplikuoja skaičių trafaretus. 	<p>„Miško takeliu“ „Ilga kregždės kelionė“ „Perku, parduodu, mainau“ „Aš augu“ „Daržo ir sodo ringas“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Sukaliau lesyklėlę paukšteliams“ „Šimtmečio Lietuva“ „Žalioji palangė“ „Vaikystės sodas“ „Vabalai tabalai“</p>
---	---	--	--

Emocijų suvokimas ir raiška	<ul style="list-style-type: none"> • veido išraiška parodo „aš piktas/aš linksmas“; • apžiūrinėja emocijas paveikslėliuose ir bando įvardinti; • žaidžia žaidimą „Meškiukui skauda“; • piešia žmogų, emocijas; • piešia, spalvina trumpais brūkšneliais, taškeliais; • eksperimentuoja su smėliu panaudojant smėlio, vandens stalus; • spontaniškai dailės priemonėmis išreiškia savo išgyvenimus, sumanymus, įspūdžius; • tapo pirštais, delnais, kartono juostelėmis; 	<ul style="list-style-type: none"> • kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba); • žaidžia žaidimą „Papasakok be žodžių“; • dėlioja simbolines nuotaikų korteles; • klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs ir pan.; • sudeda siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš 2 – 4 paveikslėlių; • prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus – įvardina emocijas; • dalyvauja gerumo akcijose; • piešia žmogų emocijas; • piešia, spalvina trumpais brūkšneliais, taškeliais kurdamas išreiškdamas savo emocijas; • eksperimentuoja su smėliu panaudojant smėlio, vandens stalus; • spontaniškai dailės priemonėmis išreiškia savo išgyvenimus, sumanymus, įspūdžius; • tapo pirštais, kartono juostelėmis. 	<p>„Seku seku pasaką“ „Darželis mano namai“ „Vieni auga, kiti sensta“ „Būkim draugais“ „Ateina Kalėdos“ „Žiema žiema bėk iš kiemo“ „Ridridrid margi margučiai“ „Myliu tėtį, myliu mamą“ „Vabalai tabalai“</p>
------------------------------------	---	--	---

Iniciatyvumas ir atkaklumas	<ul style="list-style-type: none"> • randa naują žaislą ir išbando jo galimybes; • žaidžia situacijas „Aš pats“, segasi sagas tvarko grupę, veria rutuliukus ir t.t.; • piešia piešinį mamai, tėčiui, sesei/broliui; • sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą; • pats išrenka ir pasiūlo auklėtojai skaityti knygele; • dėlionė iš 2-4 detalių; • glamžo, drasko popieriaus skiautes; • eksperimentuoja maišydamas spalvas; • savarankiškai naudojami dailės priemonėmis; 	<ul style="list-style-type: none"> • piešia „Mano diena“ (atsispindi ką vaikas ketina veikti per dieną); • sprendžia auklėtojų sudarytas problemines situacijas – teikia pasiūlymus; • pasirenka ir prikljuoja paveikslėlius, žyminčius, ką gali nuveikti darželyje ir kieme – „Mano gerosios rankytės“; • rengia lėles, patys savarankiškai rengiasi, teikia pagalbą draugams; • talkina draugui įvairių užduočių, sunkumų metu; • naudojami dailės priemonėmis, susitvarko darbo vietą; • eksperimentuoja maišydamas spalvas; 	<p>„Išsikepsiu blynus pats“ „Būkim draugais“ „Darželis – mano namai“ „Sukaliau lesyklėlę paukšteliams“ „Darom!“ „Noriu viską žinoti“</p>
------------------------------------	---	--	---

LŪKESTIS - KŪRYBIŠKAS VAIKAS

Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybines laisves, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir savitai jas įgyvendina. Jaučia, suvokia ir apibūdina muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus.

PASIEKIMŲ SRITIS	VAIKŲ VEIKSENOS		ORIENTACINĖS TEMOS PADEDANČIOS ĮGYTI PASIEKIMUS
	Ankstyvasis amžius 1/3 m. – 3/4 m.	Ikimokyklinis amžius 3/4 m. - 6/7 m.	

Estetinis suvokimas	<ul style="list-style-type: none"> • klausosi sekamų pasakų, skaitomų eiliuotų kūrinų, apsakymų ir pan.; • klausosi gamtos garsų, skirtingai reaguoja į garsų intonaciją, garsą; • imituoja gamtos garsus, judesius, taiko mimikos elementus; • kabina savo dailės darbėlių grupės rūbinėlėje, jį komentuoja; • puošiasi kai žaidžia „Gimtadienį“; • lanko spektaklius; • pastebi meno kūrinius; • grožisi gamta. 	<ul style="list-style-type: none"> • dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose, kuria estetinę grupės aplinką; • džiaugiasi savo dailės darbėliu; • klausosi sekamų pasakų, skaitomų eiliuotų kūrinų ir kt. • dalijasi įspūdžiais po spektaklių, parodų, renginių; • pasako mintį, kodėl gražus draugo darbelis. 	<p>„Mano dienele“ „Rudens miško paslaptys“ „Seku seku pasaką“ „Medis keičia rūbą“ „Ateina Kalėdos“ „Žalioji palangė“ „Darom!“ „Vaikystės sodas“ „Šimtmečio Lietuva“ „Molinio ąsočio pasaka“ „Ridrid margi margučiai“</p>
Meninė raiška ir kūrybiškumas	<p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • geba taisyklingai paimti ir naudoti dailei skirtas priemones; • tyrinėja dailės priemones (pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, moduliną); • eksperimentuoja: piešia pieštukais, tušinukais, kreidelėmis, tapo guašu, akvarele, štampuoja piršteliu, teptuku, štampukais, daro plaštakos antspaudus. • glamžo, drasko popieriaus skiautes; • bando piešti daiktus, objektus; • piešia žmogų; • spontaniškai dailės priemonėmis išreiškia savo išgyvenimus, sumanymus, įspūdžius; • tapo pirštais, kartono juostelėmis; 	<p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • piešia įvairia technika: guašu, akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis; • bando grafines, spalvines, erdvines raiškos priemones ir technikas; • konstruoja, jungia erdvines formas perteikiant jų įvairovę; • eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius; • tapo draugų, mamų portretus, gamtos vaizdus, įvairius veiksmo siužetus ir pan.; • tapo ant netradicinių paviršių: senų batų, audinio, stiklo ir pan.; 	<p>„Miško takeliu“ „Ilga kregždės kelionė“ „Perku, paroduodu, mainau“ „Aš augu“ „Daržo ir sodo ringas“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Sukaliau lesyklėlę paukšteliams“ „Šimtmečio Lietuva“ „Žalioji palangė“ „Vaikystės sodas“ „Vabalai tabalai“</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • skiria pagrindines spalvas; • piešia pagaliuku ant smėlio, sniego; kreida ant lentos, asfalto; • jungia smulkias detales; • tapo ant medžio lapų; • naudojami įvairiomis lipdymo priemonėmis (suka rutulį, kočioja tiesiais judesiais); • kuria teminius paveikslus ant tapeto juostos; • eksperimentuoja išbandydamas taškymo būdus; • spalvina trumpais brūkšneliais, taškeliais; • piešia klijais, smėliu; • tapo šlapia pastele; • jaučia malonumą tapydamas, piešdamas; • eksperimentuoja maišydamas spalvas; • kartu su auklėtoja organizuoja parodėles; • savarankiškai naudojami dailės priemonėmis; • kuria gėrėjimosi ir grožėjimosi nuotaiką; • komponuoja, aplikuoja lapo erdvėje; • išbando įvairias dailės technikas (koliažas, grotąžas, aplikacija, monotipija ir kt.) 	<ul style="list-style-type: none"> • aplikuoja „mozaikos“ principu; • derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe; • intuityviai naudoja liniją, dėmę, spalvą, formą išgyvenimams ir idėjoms reikšti, jaučia malonumą tapydamas, piešdamas; • gamina šventines dekoracijas; • piešia-kuria paveikslus pasinaudodamas šviesos stalu; • kuria meninius rėmelius savo darbams; • tapo vitražus; • kuria savitai; • komponuoja, derina spalvas, formas, skirtingas medžiagas, jas sujungia; • piešia smulkias formas, jas derina su stambiomis, praturtina simbolinio žmogaus veidą detalėmis; • dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose; • piešia pagaliuku ant smėlio, sniego, kreida ant asfalto; • improvizuoja, fantazuoja įvairaus pobūdžio erdvinėmis formomis ir tyrinėja skirtingų medžiagų savybes; 	
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • susitvarko darbo vietą. <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašytų; • mėgdžioja gamtos ir mechaninius garsus; • kuria savas daineles su įvairiais garsažodžiais; • muzikai pritaria plojimu ir kt. ritminiais judesiais, ritminiais instrumentais; • žaidžia muzikinius žaidimus; • išreiškia save judesiu, identifikuojasi su ratelių ir šokių veikėjais - šoka kaip „meškutė, „kiškiukas“ ir pan.; 	<ul style="list-style-type: none"> • papasakoja savo kūrybinius sumanymus, svajones, išgyvenimus pagal duotą ar pasirinktą temą, pasirenka vaizdavimo motyvus; • geranoriškai vertina savo ir kitų kūrybą; • štapuoja pirštuku, teptuku, štapukais, daro plaštakos antspaudus; • popieriaus lape komponuoja horizontaliai, vertikalčiai; • baigia pradėtą darbą, taupiai naudoja turimus išteklius, rūpinasi savo saugumu. <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų; • išklausius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus; • domisi muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis; • muziką išreiškia judesiu; • dainuoja, šoka ratelius; • mėgdžioja gamtos garsus; • kartoja skandutes, mįsles, patarles; • išbando įvairius garso išgavimo būdus, gaminasi barškučius 	
--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • šoka panaudodamas laisvą judesį; • šoka rateliu aplink orientacinį žaisliuką; • dainuoja lopšines žaisliukui; • dainuoja, šoka darželio šventėse; • groja elementariais muzikiniais instrumentais (barškučiais, būgneliais). <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus; • persirengia įvairiais veikėjais: dedasi kepures, karūnas, apsiaustus, panaudoja įvairius aprangos elementus; • žaidžia pirštinių teatro lėlėmis; • žaidžia žaidimą „Atspėk kas aš?“; • pritaiko balso tembrą pasirinktam personažui; • mėgdžioja pasakų personažus. 	<p>(pvz. į dėžutę įberia kruopų, įdeda kaštoną ar pan.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • šoka pavieniui, poroje, ratelyje; • šoka panaudodamas pristatomą žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan.; • kuria „savo dainelę“, „savo šokį“; • kuria ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus; • „dainuoja savo vardą“; • žaidžia improvizuotą koncertą grupėje; • dalyvauja darželio koncertuose; <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • žaidžia – vaidina (lėlių, šešėlio) teatrą; • improvizuoja siužetinius žaidimus, kuria istorijas; • kuria spektaklius draugams; • vaidina pasakėles be garso – emocijas perteikdamas kūno judesiais ir veido mimikų išraiška; 	
--	--	---	--

LŪKESTIS - SAUGUS IR SVEIKAS VAIKAS

Vertybinių nuostatų. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus, ugdomi sveikam, kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. Juda koordinuotai, išlaiko pusiausvyrą, savarankiškai apsitarnauja, saugo savo sveikatą, saugiai elgiasi aplinkoje.

PASIEKIMŲ SRITIS	VAIKŲ VEIKSENOS		ORIENTACINĖS TEMOS PADEDANČIOS ĮGYTI PASIEKIMUS
	Ankstyvasis amžius 1/3 m. – 3/4 m.	Ikimokyklinis amžius 3/4 m. - 6/7 m.	
Fizinis aktyvumas	<ul style="list-style-type: none"> nusileidžia čiuožyne, supasi sūpuoklėse; eina savo paties pėdsakais smėlyje, sniege; laisvai laksto po kiemą, salę - sustoja išgirdus garsinį signalą (plojimą rankomis, varpelio skambėjimą); ropoja; prašliaužia pro kliūtis; perlipa, perlenda per įvairias kliūtis vaikui patogiu būdu; paridena kamuolį pirmyn ir stengiasi jį pavyti; sportuoja darželio kieme; pučia plunksnas; žaidžia žaidimą „Kas tyliau nueis?“; veria ilgus karolius, atsuka, užsuka dangtelius; savarankiškai naudojami dailės priemonėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> bėgioja keičiant kryptį; tempą; žaidžia gaudynes su draugais; šokinėja abiem kojomis vietoje, lengvai judant pirmyn; laipioja pasviromis kopėtėlėmis, gimnastikos sienele; rungtyniauja estafetėse; važinėjasi rogutėmis nuo kalniuko; dalyvauja mankštose; žaidžia orientacinius žaidimus; piešia ir išsikerpa varžybų atributiką (taikinius, vėliavėles ir pan.); žaidžia judrius žaidimus: „Gandras ir varlės“, „Kas pagaus pelytę?“, „Daryk kaip aš“ „Aukščiau žemės“ ir pan.; žaidžia trikrepsį, futbolą ir kt.; dalyvauja sveikatos ugdymo akcijose, pramogose, dailės projektuose. 	<p>„Rudens takeliu“ „Būkime draugais“ „Mes nulipdėm sniego senį“ „Ilga kregždės kelionė“ „Darom“ „Aš augu“ „Žiema žiema, bėk iš kiemo“ „Ridrid margi margučiai“ „Vaikystės sodas“ „Linksmosios pėdutės“ „Vabalai tabalai“</p>

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	<ul style="list-style-type: none"> • prausiasi, šluostosi, rengiasi; • nešioja, sodina, guldo, vežioja didelius minkštus žaislus; • pavalgius, nusineša savo puodelį; • valo dulkes kartu su auklėtoja; • dalyvauja „Sveikuolio Kiškio vaisėse“: graužia morkytę, kopūsto lapą, skanauja svogūną ir pan.; • rengia lėles, įvardija rūbus, skiria juos; • drasko, glamžo, popierių; • susitvarko darbo vietą; • savarankiškai naudojami dailės priemonėmis; • eksperimentuoja: piešia pieštukais, tušinukais, kreidelėmis, tapo guašu, akvarele, štampuoja piršteliu, teptuku, štampukais, daro plaštakos antspaudus. 	<ul style="list-style-type: none"> • rengia, šukuoja, prausia lėles; • žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas); • dėlioja paveikslėlius „Kada kaip rengiamės?“; • dalyvauja probleminiuose pokalbiuose (pvz. „Kodėl reikia plauti rankas?“ „Kaip elgtis gatvėje?“ „Kur kreiptis ištikus nelaimi“ ir t.t.); • kuria plakatus „Sveikas maistas“, „Blogi įpročiai“, „Kur kreiptis pagalbos?“ ir pan.; • su tėveliais kuria „Sveikuolių receptus“; • serviruoja stalą, taisyklingai naudoja stalo įrankius; • savarankiškai naudojami dailės priemonėmis; • susitvarko darbo vietą; • drasko, glamžo, kerpa popierių. 	<p>„Darželis – mano namai“ „Išsikepsiu blynus pats“ „Mano diena“ „Darom“ „Aš augu“ „Noriu viską žinoti“ „Perku, parduodu, mainau“</p>
------------------------------------	--	---	---

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaikų pasiekimų vertinimo tikslas – siekti ugdymo(si) kokybės, nustatyti vaiko kompetencijos lygį įvairiose ugdymo(si) pasiekimų srityse: fizinio aktyvumo ir kasdienio gyvenimo įgūdžių, savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės, santykių su suaugusiais ir bendraamžiais, sakininės ir rašytinės kalbos, aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo, estetinio suvokimo ir meninės raiškos, iniciatyvumo ir atkaklumo, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo bei mokėjimo mokytis.

Vaikų pasiekimai fiksuojami ir vertinami, remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014). Vaikų pasiekimų žingsneliai, vaiko veiklos įrodymai užrašomi ir numatomi tolesni vaiko ugdymosi žingsniai. Vaiko gebėjimai ir žinių lygis fiksuojamas pagal 18 pasiekimų sričių. Vaiko pasiekimai vertinami rudenį ir pavasarį, bendradarbiaujant su specialistais, neformaliojo ugdymo mokytojais bei tėvais. Tėvai apie vaiko ugdymosi pasiekimus informuojami nuolat, pateikiama informacija apie stipriąsias vaiko puses, ugdymosi poreikius ir tolesnio ugdymo gaires. Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugomi vaiko pasiekimų aplanke, kuriame kaupiami darbeliai, kalbėjimo pavyzdžiai, rodantys vaiko tobulėjimą, atskleidžiantys vaiko gabumus, pasiekimus. Mokslo metų pabaigoje nustatomi kiekvieno vaiko bei bendras grupės pasiekimų lygis.

Individualius vaiko pasiekimus meninėje srityje įvertina neformaliojo švietimo mokytojas (daile). Vertinimo medžiaga dokumentuojama dailės veiklos dienyne, „Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimų“ lentelėje. Sutikus tėvams, vaiko pasiekimus įvertina logopedas, specialusis pedagogas. Vertinimo medžiaga fiksuojama logopedo dienyne, kalbos kortelėse, pasiekimų lentelėse.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Ankstyvojo ugdymo vadovas. (2001) Vilnius: Minklės leidyba.
2. Balčytienė J. (2000) Kiek pėdų iki lubų? Kaunas: Šviesa.
3. Becker – Textor I. (2001) Kūrybiškumas vaikų darželyje. Vilnius.
4. Bulotaitė L., Gudžinskienė V. ir kt. (2004) Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Vilnius: Sapnų sala.
5. Čepauskienė J. (2010) Paveikslėlių pasakos. Vilnius.
6. Dodge, D. T., Colker, L. J., Heroman, C. (2007) Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.
7. Geros mokyklos koncepcija (2015) Prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/f2f65120a7bb11e5be7fbc3f919a1ebe>.
8. Grigonis M. (1988) 200 žaidimų. Vilnius: Mintis.
9. Havelas V. (2003) Skaitymas su paveikslėliais. Vilnius.
10. Hoffmann K. W., Roggenwallner B. (2005) EQ programa vaikams. Vilnius: Presvika.
11. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. (2014) Vilnius: ŠMM Švietimo aprūpinimo centras.
12. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. (2015) Vilnius: ŠMM Švietimo aprūpinimo centras.
13. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. (2005) Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F75FE2733AF1>.
14. Klasauskaitė R. (2004) Plastilino pasaulyje. Vilnius: Presvika.
15. Leliugienė M. (2002) Dailės terapijos taikymo galimybės. Vilnius: VšĮ „Rafaelis“.
16. Nekrašiuvienė A. (2002) Mobilioji popieriaus plastika. Vilnius: Gimtasis žodis.
17. Paulionytė J. (2007) Vizualiojo meninio ugdymo kaitos tendencijos.
18. Piaget. J. (2011) Vaiko pasaulėvoka. Vilnius: Žara.
19. Ponelienė R., Gumuliauskienė A. (2008) Priešmokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo apraiškos meninėje veikloje.

20. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. (2014) Vilnius: LR Švietimo ir mokslo ministerija.
21. Schiller P., Bryant T. (2004) Vertybių knyga. Supažindiname vaikus su 16 svarbiausių vertybių. Kaunas: Šviesa.
22. Stankevičienė L. (2002) Vaikų šventės: . Marijampolė: Piko valanda.
23. Steišūnienė I. (1997) Dešimties mažylių kelionės. Vilnius: Leidybos centras.
24. Stiefenhofer M. (1999) Minklių skrynelė. Kieti riešutėliai. Kaunas.
25. Urnižienė J., Kanienė L. (2005) Muzikiniai didaktiniai žaidimai. Kaunas.
26. Vaiko teisių konvencija (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983). Vilnius: Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas.
27. Zabarauskienė V. (1997) Lėlių teatrą kuria vaikai. Vilnius: Gimtasis žodis.
28. Žilinskienė O.(2003) Tapyba tau. Kaunas: Spaudos praktika.